Kader Anders samenwerken aan een sterk Zutphen versie maart 2021

Aanleiding

Anders Samenwerken is één van de speerpunten uit het coalitieakkoord: 'Inwoners, ondernemers en organisaties werken als partners samen aan een sterk Zutphen'. Er zijn de afgelopen jaren nieuwe vormen van samenwerken en participatie uitgeprobeerd, bestaande werkwijzen verbeterd en vooruitlopend op de Omgevingswet experimenten uitgevoerd (zie bijlage bij dit kader met voorbeelden). De raad is hierover op 12 december 2019 tussentijds geïnformeerd. Er is toen afgesproken langs de lijn van de Omgevingswet verder te werken aan rollen, processen en instrumentarium. We zien dat de relatie met het stimuleren van eigen verantwoordelijkheid en initiatieven in het Sociaal domein steeds belangrijker wordt en ook nadere uitwerking vraagt.

Anders samenwerken is onderdeel van de Organisatieontwikkeling. De lijn 'Meer zelfbewustzijn in de samenwerking' benoemt dat meer openheid en zelfbewustzijn nodig is om in de samenwerking de goede dingen te doen op basis van een goed contact met de omgeving (buiten/binnen).

Met dit kader schetsen we richting en verband voor raad en college voor dit speerpunt.

Wat is de opgave?

We willen samen Zutphen sterk maken, met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties. In de Zutphense samenleving is veel positieve energie en kennis aanwezig. Inwoners willen zeggenschap hebben over hun eigen woon- en leefomgeving, meedenken over de ontwikkelingen in de gemeente en steeds vaker zelf initiatieven nemen. Wij zien de inwoners als de experts die weten wat er nodig is in hun directe leefomgeving. We doen goede ervaringen op met een vernieuwende manier van samenwerken tussen gemeente en inwoners. Er is zowel maatschappelijk als bestuurlijk enthousiasme over deze ontwikkelingen.

We willen de opgedane ervaring meenemen in dit beleidskader. Raad en college zetten samen de stap om de werkwijze, cultuur en instrumenten door te ontwikkelen, te borgen en te leren van de praktijk. Daar gaat dit beleidskader over. Dit kader geeft de richting voor bijvoorbeeld de participatiegids voor de Omgevingswet en de verankering van participatie in onze werkprocessen, vaardigheden en competenties. Daarmee is er ook een duidelijke link naar het project Organisatieontwikkeling.

Ambitie en doelstellingen

Wij werken samen aan een sterk Zutphen waarin inwoners met elkaar verbonden zijn, naar elkaar omkijken, waarin iedereen van betekenis is. In en voor een sterke, inclusieve samenleving nemen inwoners verantwoordelijkheid voor zichzelf, voor anderen en de samenleving.

We maken optimaal gebruik van de aanwezige kwaliteiten in de samenleving. We stimuleren dat inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en buurten actief oppakken wat zij zelf kunnen. Wij koesteren de dynamiek in de wijken, in de eigen netwerken van inwoners en andere

partijen en in de gemeente als geheel, zodat we met elkaar kansen grijpen en problemen voorkomen[1].

Samen met de inwoners en organisaties werken we aan de toekomst van de stad, dorp en wijken. De opgaven en vraagstukken waar we voor staan pakken wij zoveel mogelijk samen met bewoners en organisaties op.

Onze doelen voor Anders Samenwerken zijn:

- Inclusief: meer (verschillende) Zutphenaren doen mee.
- Betrokken en actief: mensen voelen zich betrokken en pakken op wat ze zelf kunnen.
- Transparant en zorgvuldig: de verschillende belangen zijn helder in beeld en de besluitvorming is zorgvuldig en transparant
- Samen wijzer worden: onze plannen, beleid en projecten worden beter door samen te werken.

Drie actielijnen 2021-2022

We geven deze doelen handen en voeten door de komende twee jaar concrete acties uit te werken. Dit doen we langs drie lijnen[2].

1. Meer mensen doen mee
2. Participatie op maat
3. Vertrouwen, lef en samen leren

De drie actielijnen versterken elkaar en vullen elkaar aan. Per actielijn is een aantal resultaten beschreven. De acties om deze resultaten te behalen staan in de tabel in dit kader uitgewerkt. Deze sluiten aan bij wensen van de raad/college, actuele ontwikkelingen of zijn gerelateerd aan de Omgevingswet.

1. Meer mensen doen mee

Participatie in Zutphen moet toegankelijk zijn; wie mee wil doen, kan ook meedoen. Om bij te dragen aan een sterke, inclusieve samenleving is het nodig dat inwoners, partners en de gemeente elkaar kennen en weten te vinden. We zien dat in de wijken nieuwe netwerken ontstaan waardoor er nieuwe verbindingen dichtbij de inwoners tot stand komen. Dit stimuleren we. Daarnaast willen we actief en in een vroeg stadium mensen betrekken en uitnodigen mee te doen. Bij doe-projecten (handen uit de mouwen) en bij de ontwikkeling van beleid en deelname aan het democratisch proces. Voor het sociaal domein zijn wijken en buurten belangrijke ontmoetingsplaatsen. De expertise van de wijknetwerken en wijkregie zetten we in zodat sociaal contact, fysieke ontmoetingen en de lokale economie elkaar versterken.

Het samenspel tussen gemeente en samenleving geven we met elkaar vorm. We hebben respect voor elkaar en we willen beiden investeren in een goede dialoog. We zijn ons bewust van de verschillende rollen. Het kan dat een vraagstuk zich niet goed leent voor zeggenschap, bijvoorbeeld

[1] Visie op het Sociaal domein (2020)
[2] Mede gebaseerd op de Handreiking Anders Samenwerken (2018)

als het vraagstuk een groot beroep doet op de publieke verantwoordelijkheid van de gemeente of te specialistisch is. Hier zijn we duidelijk over.

Gewenste resultaten

- Er is een krachtig, toegankelijk en ondersteunend netwerk in de wijk:
- Inwoners zetten hun talenten, kennis en kunde in voor Zutphen, Warnsveld en de wijken.
- Ons participatieproces is uitnodigend
- Pilot gebiedsgericht werken in het Sociaal domein

2. Participatie op maat

We geven ruimte aan initiatieven en bijdragen uit de samenleving. Kennis, kunde en energie uit de samenleving leidt tot betere plannen of beleid. De rol van de gemeente verandert: minder controle en meer zeggenschap voor initiatiefnemers. Participatie kan betekenen dat we bevoegdheden overdragen. Per vraagstuk is maatwerk nodig om de mate van participatie te bepalen. Dit geldt voor initiatieven van inwoners én van de gemeente. Bij de Omgevingswet maken we hier een kader voor. Eigenaarschap is het kernwoord. De eigenaar heeft en houdt de regie. Anderen kunnen er vanuit hun kwaliteiten en belangen naast gaan staan en samenwerken. Afspraken over de spelregels zijn essentieel om de dialoog goed te voeren.

Gewenste resultaten

- Participatie is maatwerk passend bij de opgave en de doelgroep.
- Ons instrumentarium sluit aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen

3. Vertrouwen, lef en samen leren

Anders samenwerken vraagt om ander gedrag, andere processen en instrumenten. Als we dit goed willen doen moeten we open staan voor de inbreng van anderen. Tegelijkertijd hebben wij als gemeente een verantwoordelijkheid voor het publieke belang en daarmee een andere positie dan de overige betrokkenen. Met name in het fysieke domein zijn initiatiefnemers en ontwikkelaars in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het organiseren van de participatie. In het sociaal domein gaat het vooral om anders samenwerken met organisaties én om anders samenwerken in de omgang van consulenten met cliënten.

Soms raken vraagstukken aan fundamentele waarden, belangentegenstellingen of het algemeen belang. Dan nemen we als gemeente een actieve en richtinggevende rol. Belangrijk is om al doende onze vaardigheden en processen te ontwikkelen. In het rapport organisatieontwikkeling Zutphen is dit een belangrijk onderdeel van de richting ‘Meer zelfbewustzijn in de samenwerking’.

Gewenste resultaten

- We leren van elkaar
- We staan open voor de inbreng van anderen en richten hier ons werk op in

Actieplan

	Resultaat	Actie		Wie	Planning
1	Actielijn Meer mensen doen mee				
1.1	Er is een krachtig, toegankelijk en ondersteunend netwerk in de wijk.	a	De wijkregisseurs bouwen met de partners in de wijk aan de wijknetwerken (team wijkregie).	Wijkregie	
		b	Steun aan M-power om (sociale) initiatieven te versterken.	Subsidie (Zutphenfonds)	
		c	Via de pilot Waterkwartier werken we aan een gebiedsgerichte aanpak in het sociaal domein (SD).	Sociaal Domein/Programmateam Waterkwartier	
1.2	Inwoners zetten hun talenten, kennis en kunde in voor Zutphen, Warnsveld en de wijken.	d	We waarderen inbreng en initiatieven door zichtbaar te maken wat de opbrengst van de inzet is (op social media, in rapporten, contacten).	Communicatie/ Beleid	
1.3	Ons participatie-proces nodigt uit.	e	We gaan bij opgaven zo vroeg mogelijk met elkaar in gesprek.	Projectleiders, procesregisseurs	
		f	We brengen gezamenlijk de belangen in kaart en de verwachtingen bij het participatieproces.	Omgevingswet	
		g	We zijn helder over de verschillende rollen en verantwoordelijkheden	Organisatieontwikkeling	
		h	We halen de inbreng actief op en hebben aandacht voor diversiteit van de mee-doeners/mee-denkers.	Projectleiders/ procesregisseurs	
		i	We communiceren met regelmaat over het proces.	Projectleiders/ procesregisseurs	
2	**Actielijn participatie op maat**				
2.1	Participatie is maatwerk passend bij de opgave en de doelgroep.	a	Voor de Omgevingswet komt er een participatiehandreiking voor initiatiefnemers.	Programmateam Omgevingswet	
		b	Initiatiefnemers kunnen bij de gemeente aankloppen voor ondersteuning bij het organiseren van de participatie.	Programmateam Omgevingswet	
		c	We stellen een Zutphens werkproces voor ruimtelijk initiatief op dat ondermeer	Programmateam Omgevingswet	

			richting geeft aan de manier hoe we omgaan met initiatieven van ontwikkelaars, corporaties en andere ondernemers.		
		e	De proceswijzer voor gebiedsgericht werken passen we toe.	Wijkregie/ projectleiders	
2.2	Ons instrumentarium sluit aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen	f	Er komt een actuele versie van de samenspraakwijzer inclusief recente ontwikkelingen zoals 'We doen het zelf/Right to Challenge'.	Wijkregie	
		g	We starten met het inzetten van online participatie (concept 'OpenStad').	Wijkregie/ communicatie	
		h	We evalueren de nieuwe aanbesteding openbaar groen met het oog op verbetering/ verbreding.	Team wijkregie/team Beheer en onderhoud	
		i	De invoering van de Omgevingswet leidt tot nieuwe werkwijzen en processen. We onderzoeken of we deze breder kunnen inzetten.	Programmateam Omgevingswet	
		j	We houden onze instrumenten en werkwijzen up to date en daartoe volgen we de landelijke ontwikkelingen en evalueren we de Zutphense instrumenten.	Beleid participatie	
3	**Actielijn Vertrouwen, lef en samen leren**				
3.1	We leren van elkaar	a	We organiseren uitwisseling tussen de wijken/initiatieven.	Wijkregie	
		b	Met inwoners, ondernemers en organisaties leren we van de praktijk door samen opgaven/activiteiten te evalueren.	Wijkregie	
3.2	We staan open voor de inbreng van anderen en richten hier ons werk op in.	c	Raad, college en ambtelijke organisatie maken afspraken om dit ontwikkelproces samen te doorlopen, te leren en voorwaarden voor een goed participatieproces te organiseren.	Raadswerkgroep OO	
		d	Met elkaar werken we de rollen voor raad, college en ambtenaren uit die horen bij de Omgevingswet.	Raadswerkgroep	

		e	Wijkregisseurs en communicatieadviseurs nemen het voortouw om met medewerkers te leren over participatie en communicatie (via het expertteam OpenStad). Rollen en competenties beschrijven.	Wijkregie/ Communicatie	
		f	De wijkregisseurs ontwikkelen zich tot procesbegeleiders in het fysieke en sociale domein.	Wijkregie/Sociaal Domein/ Team HRM	
		g	We herschikken bestaande formatie bij het Sociaal Domein (SD) zodat er beleidscapaciteit beschikbaar komt voor organisatiebrede ondersteuning (8 uur) met in de eerste fase de nadruk op het SD.	Managementteam Sociaal Domein ism teamleider wijkregie.	
		h	In het Sociaal Domein werken we gericht aan twee sporen: anders samenwerken met organisaties en anders samenwerken met cliënten.		
		i	We organiseren (in huis) de afstemming van (inwoners/maatschappelijke) initiatieven.	Omgevingswet (later verbreden)	
		j	We professionaliseren het Anders samenwerken voor de domeinen fysiek-sociaal-economie	Organisatieontwikkeling.	

Realisatie

Om dit kader en actieplan te realiseren maken we de komende twee jaar gebruik van lopende processen:

- De invoering van de Omgevingswet met de beschrijving van processen, het opzetten van instrumenten en het oefenen met rollen.
- De pilot Waterkwartier waarin inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente opgaven integraal oppakken. Dit is onderdeel van de Regiodeal, aan dit project zijn ook leerdoelen verbonden.
- De invoering van het platform OpenStad geeft ontwikkelmogelijkheden.
- Het kader wordt onderdeel van het regulier werk. Daar is geen extra capaciteit voor nodig. Ook de formatie van de wijkregisseurs als procesbegeleiders is voldoende.

Er is nu echter geen beleidscapaciteit ter ondersteuning van de organisatie. In de samenwerking tussen wijkregie en het sociaal domein willen we hier ruimte (8 uur) voor vinden (actie na vaststelling kader). De beleidscapaciteit wordt ingezet om te werken aan de opgave Anders samenwerken. De capaciteit wordt organisatiebreed ingezet, de nadruk ligt in deze fase op het Sociaal domein.

Financiering

- Formatie voor beleidscapaciteit in samenspraak met Sociaal domein door herschikking vrij maken.
- Voor inwonersinitiatieven is het Zutphenfonds in het leven geroepen dat via Mpower wordt uitgevoerd.
- Wijkteams/wijkraden hebben de beschikking over een wijkbudget, in die wijken waar geen wijkteam is beheert de wijkregisseur het budget.
- Bij gemeentelijke projecten reserveren we budget voor participatie.

Bijlage: *Voorbeelden Anders Samenwerken 2019 - 2020*

Inwonersinitiatieven, in wijk en dorp

- Inwoners maken plannen voor Buurthuis de Hoven.
- Inwoners van de Zuidwijken namen initiatief om samen met st Perspectief plannen te maken voor gedeeltelijke verbouwing van wijkcentrum de Uitwijk, wat inmiddels is uitgevoerd.
- Sociaal ondernemerschap zoals van st Lokaal (Waterkracht) en Stadsonderneming Zutphen zorgt voor nieuwe verbindingen en initiatieven in de wijken. Zoals activiteiten voor jongeren. En vervoer van ouderen door vrijwilligers.
- Op diverse plekken nemen inwoners initiatief om de openbare ruimte (anders) in te richten en te beheren. Zoals het Trefpark in Warnsveld.
  In de aanbesteding voor onderhoud openbaar groen is de mogelijkheid opgenomen voor inwoners om taken over te nemen (Right to challenge). Ook hebben hoveniers een grotere rol in faciliteren van initiatieven van inwoners.
- Inwoners zetten boodschappendiensten op in Noordveen en de Zuidwijken, met ondersteuning van st Perspectief en wijkregisseurs.
- In Noordveen en Waterkwartier zijn kerstbomen in de wijk geplaatst om door buurtbewoners te laten versieren t.b.v. de saamhorigheid.
- Stichting Karacht nam initiatief voor totstandkoming Sociale Metrokaart, deze toont het netwerk van partijen in het Sociaal domein
- Inwoners namen initiatief voor een Stap-in-stap-uit-bus voor ouderen, met financiële ondersteuning van o.a. overheden

Initiatieven vanuit de Gemeente Zutphen
Uitvoering plannen

- De participatie rond de aanpassing van de kruising Industrieweg- Deventerweg-van der Capellenlaan is succesvol afgerond, met draagvlak voor het ontwerp.
- De herinrichting van de Deventerweg is samen met bewoners opgepakt als proef in het kader van de Omgevingswet. Het resultaat is een ontwerp dat gedragen wordt door alle betrokken partijen en een versterkte relatie tussen betrokken bewoners en gemeente.
- De ontwikkeling van de natuurlijke speelplek in De Hoven is samen met kinderen en hun ouders opgepakt.
- Bij de opening van de Tichelbeeksewaard (olv Theater Verzien, door en voor de Hoven) en IJsselkade zijn jongeren betrokken.
- Inbreidingslocatie Melatensteeg/Halvemaanstraat is met draagvlak van oude en nieuwe bewoners afgerond. Dat geldt zowel voor openbare ruimte als bebouwing.
- Omwonenden zijn gevraagd mee te denken over toekomstige woningbouw op Helbergen.
- De gemeente heeft voorbereidend werk gedaan voor inzet van het online participatie platform ‘Open Stad’.
- Bij st Perspectief zijn sociaal makelaars aangesteld om samenredzaamheid te bevorderen en meer de verbinding te leggen in de wijk.

Beleid

- Wijkteams en Dorpsraad zijn uitgenodigd mee te denken over het nieuwe grondstoffenbeleid.

- Gemeente heeft voorbereidingen getroffen om inwoners te betrekken bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie Stedelijk Gebied.
- Alle inwoners van Zutphen is gevraagd bij te dragen aan Visie Emerpark. Er kwamen ca 550 reacties via social media, regulier onderzoek Moventum, diepte-interviews en enquêtes.
- De Sportvisie en Lokaal Sportakkoord zijn samen met betrokken maatschappelijke organisaties opgesteld.
- Betrokken inwoners en organisaties hebben meegedacht met de Visie op het jeugdbeleid.
- De nota Schuldhulp is samen met partners opgesteld.
- De nota Waardevol Werk is opgesteld in nauwe samenspraak met externe partners, zoals werkgevers en projectleiders van de werkprojecten.
- De gemeente betrekt inwoners bij het proces rond de Regionale Energie Strategie.

Samenwerking

- In het Waterkwartier heeft de wijkregisseur diverse maatschappelijke initiatieven bij elkaar gebracht. Dit heeft er toe geleid dat dit netwerk meer gezamenlijk optrekt en een rol vervult rond kwetsbare inwoners.
- In Noorderhaven werd overleg over leefbaarheid en gebiedsmanagement een tijd lang georganiseerd door de wijkregisseur. De wijkregisseur heeft een aantal bewoners die bij deze overleggen aanwezig waren ondersteund om een wijkteam op te richten. Zij zetten deze bijeenkomsten voort, met grote betrokkenheid van de wijk.
- De gemeente heeft samen met de Zutphense Uitdaging en het Torenfonds plannen gesmeed voor de komst van Mpower. Dit concept heeft een aanjagende en verbindende rol rond maatschappelijke initiatieven. Zo ondersteunen zij onder andere een initiatief om een tunnel te beschilderen en de zoektocht van Stadswerkplaats naar een nieuwe locatie.
- De thematafels zijn ingericht, waarbij we samen met partnerorganisaties om tafel zitten rondom belangrijke thema's in het sociaal domein, zoals eenzaamheid, dementie, armoede en schulden etc
- BOOM-overleg is ingesteld; dit is een overleg van gemeente, professionele en vrijwilligersorganisaties met als doel een sluitende keten van voorzieningen om mensen met financiële problematiek te ondersteunen (BudgetOndersteuningOp Maat): licht waar het kan, en met zwaardere ondersteuning (beschermingsbewind) waar dit nodig is. Deelnemers: team Schulddienstverlening, Schuldhulpmaatje, Perspectief, High5! (specifiek gericht op statushouders), MEE.
- In de Zuidwijken liep met provinciale financiering een project rond 'openbare ruimte als middel voor activering en betrokkenheid'. Hieruit is een nauwere samenwerking tussen diverse buurtinitiatieven ontstaan en zijn meer inwoners betrokken geraakt.
- Samen met jeugd die gebruik maakt van de skatebaan in Leesten zijn afspraken gemaakt over het gebruik van de baan tijdens de lockdown.
- Basisschool Adriaan van de Ende heeft in samenwerking met gemeente, provincie en bewoners een groen schoolplein gerealiseerd.
- Zutphen van de toekomst. In Leesten en Noordveen zijn diverse samenwerkingsverbanden opgestart als voorbereiding op de energietransitie.
- In Noordveen zijn Wijkteam Noordveen, Stichting Perspectief en wijkregisseur (beide namens alle beroepskrachten) vanaf het begin van de pandemie succesvol actief met

het opzetten van projecten en activiteiten om wijkbewoners ‘om te laten zien’ naar elkaar.

- Invoering nieuwe wet Inburgering: Samen met verschillende organisaties in Zutphen zoals Vluchtelingenwerk, High5! en ISK werken we de onderdelen in de nieuwe wet uit.
- Vanwege de pandemie zijn het Omwonendenoverleg en de Beheergroep van het azielzoekerscentrum in Noordveen niet fysiek bij elkaar gekomen. Een uitzondering was de presentatie van de resultaten van de 4-meting. Deze zijn positief ontvangen.
- Als gevolg van de pandemie zijn we samen met de jeugd en maatschappelijke organisaties aan de slag gegaan om een goed aanbod op te stellen. Ook met de ondernemers is actief samengewerkt om goede oplossingen en acties uit te voeren.